

Asia: VN/31658/2024

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit hallituksen esitysluonnoksesta.

Jos organisaationne toimii tekoälyjärjestelmien markkina-valvontaviranomaisena, mitkä ovat näkemyksenne hallituksen esityksen luonnoksen 4.2.7. kappaleeseen ”Tiedonhallinnan muutosvaikutukset” organisaationne koskevan tiedonhallinnan osalta?

Lausunnon kohteena olevassa esityksessä säädettäisiin tekoälyn sääntelyn testiympäristön perustamisesta kansallisesti, siihen liittyvistä viranomaistehtävistä ja menettelyistä. Käytännössä testiympäristö mahdollistaa tekoälyn kouluttamisen, kehittämisen ja testaamisen viranomaisen hallussa olevilla henkilötiedoilla silloin, kun kaikki säädetyt edellytykset täyttyvät. Nyt ehdotetulla säännöksellä mahdollistettaisiin poikkeaminen henkilötietoja koskevasta käyttötarkoitussidonnaisuudesta sekä luotaisiin lainmukainen käsittelyperuste henkilötietojen käsittelylle testiympäristössä. Tekoälyasetuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten on tarvittaessa annettava tekoälyn sääntelyn testiympäristössä ohjausta, valvontaa ja tukea, joka liittyy erityisesti perusoikeuksiin, terveyteen ja turvallisuuteen, testaukseen ja lieventäviin toimenpiteisiin liittyvien riskien tunnistamiseen sekä niiden tehokkuuteen suhteessa tämän asetuksen ja asianmukaisissa tapauksissa muun testiympäristössä valvotun unionin ja kansallisen lainsäädännön velvoitteisiin ja vaatimuksiin.

Nyt ehdotetun sääntelyn yhteydessä on varmistettava, että myös tuomioistuimet voivat hyödyntää tekoälyn kehittämiseen tarkoitettua testiympäristöä lainkäyttötehtäviin, kuten rikosasian käsittelemiseen, liittyvissä kehittämishankkeissa. Ehdotetun lain 11 g §:ssä viitataan rikosasioiden tietosuojalakiin (1054/2018), jonka 1 §:ssä mainitaan myös rikosasian käsittely tuomioistuimessa. Ehdotetun lain 11 g §:n 1 momentin tavoitteet on kuitenkin otettu suoraan tekoälyasetuksen 59 artiklan 2 kohdasta, joka sanamuodoltaan vastaa niin kutsutun rikosasioiden tietosuojadirektiivin 1 artiklan 1 kohtaa. Edellä mainitussa rikosasioiden tietosuojadirektiivin 1 artiklan soveltamisalassa on kuitenkin hyödynnetty osin kansallista liikkumavaraa ja sitä on täsmennetty siten, että rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä mainitaan myös rikosasian käsitteleminen tuomioistuimessa. Tätä taustaa vasten, nyt ehdotettua 11 g §:ä tulee täydentää siten, että tavoitteiden osalta valitaan sellainen

muotoilu, joka mahdollistaa testiympäristön hyödyntämisen silloin, kun tavoitteena on edistää tekoälyn käyttöä tuomioistuinten toiminnassa rikosasioiden käsittelyn yhteydessä palvelun tehokkuuden ja laadun edistämiseksi.

Tuomioistuinlain (673/2016) 19 a luvun 2 §:n 2 momentin mukaan "Tuomioistuinviraston tulee erityisesti huolehtia tuomioistuinten tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä". Nyt ehdotetun sääntelyn yhteydessä on syytä pohtia myös sitä, voiko Tuomioistuinvirasto hyödyntää testiympäristöä silloin, kun se kehittäisi tuomioistuimien käyttöön tekoälyjärjestelmiä, joiden on tarkoitus palvella tuomioistuimia rikosasioiden tietosuojalakiin liittyvissä tehtävissä.

Ehdotetun lain 3 momentissa säädettäisiin siitä, ettei erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja voitaisi käsitellä sääntelyn testiympäristössä 1 momentissa säädetyissä tarkoituksissa, jollei tällaista käsittelyä olisi sallittu muualla laissa. Nyt ehdotetun perusteella jää osin epäselväksi, millä perusteella raja on katsottu tarpeelliseksi, jos ympäristö on muutoin suljettu. Esimerkiksi osana julkistakin tuomioita voi käydä ilmi esimerkiksi terveydentilaan liittyviä tietoja, joten rajauksen täsmennystä voisi olla hyvä pohtia.

Nyt ehdotetussa esityksessä ei avata tarkasti sääntelyn suhdetta tietosuoja-asetuksen 10 artiklaan, jossa myös rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyltä edellytetään tarkempaa sääntelyä. Testiympäristössä tapahtuva henkilötietojen käsittely kuuluu kuitenkin yleisen tietosuoja-sääntelyn soveltamisalaan, joten tätä taustaa vasten ehdotetun sääntelyn suhde mainittuun 10 artiklaan on syytä täsmentää.

Kumpula Pasi
Tuomioistuinvirasto

Leivonen Raisa
Tuomioistuinvirasto